

Évangélaire Irlandais de Saint Gall

Fin du VIIIe siècle

Saint Gall - Sang. 51

**Mise en pages et en images
Jean-Luc Monneret
2024**

Cet évangélaire irlandais s'est retrouvé à Saint Gall, en Suisse alémanique, car cette abbaye a été créée à l'emplacement d'un ermitage, lui-même implanté là par un moine insulaire en 612.

Des moines irlandais passaient fréquemment là, se rendant à Rome ou à l'abbaye de Bobbio, fondée par Saint Colomban.

Le catalogue de la bibliothèque de Saint Gall mentionnait plus de 30 manuscrits irlandais vers la fin du IXe siècle. Il en reste 15, en plus ou moins bon état. Celui-ci est le plus complet.

Il provient très probablement d'un scriptorium irlandais où il a été créé dans la seconde partie du VIIIe siècle ou au tout début du IXe.

C'est un ouvrage de 268 pages de parchemin de 29.5 x 22.5 centimètres écrit en latin en caractères de type insulaire.

Il est conservé dans la magnifique bibliothèque de Saint Gall (ci-dessous) sous le code Sang. 51.

Jean-Luc Monneret
Février 2024

p.2 – Saint Matthieu.

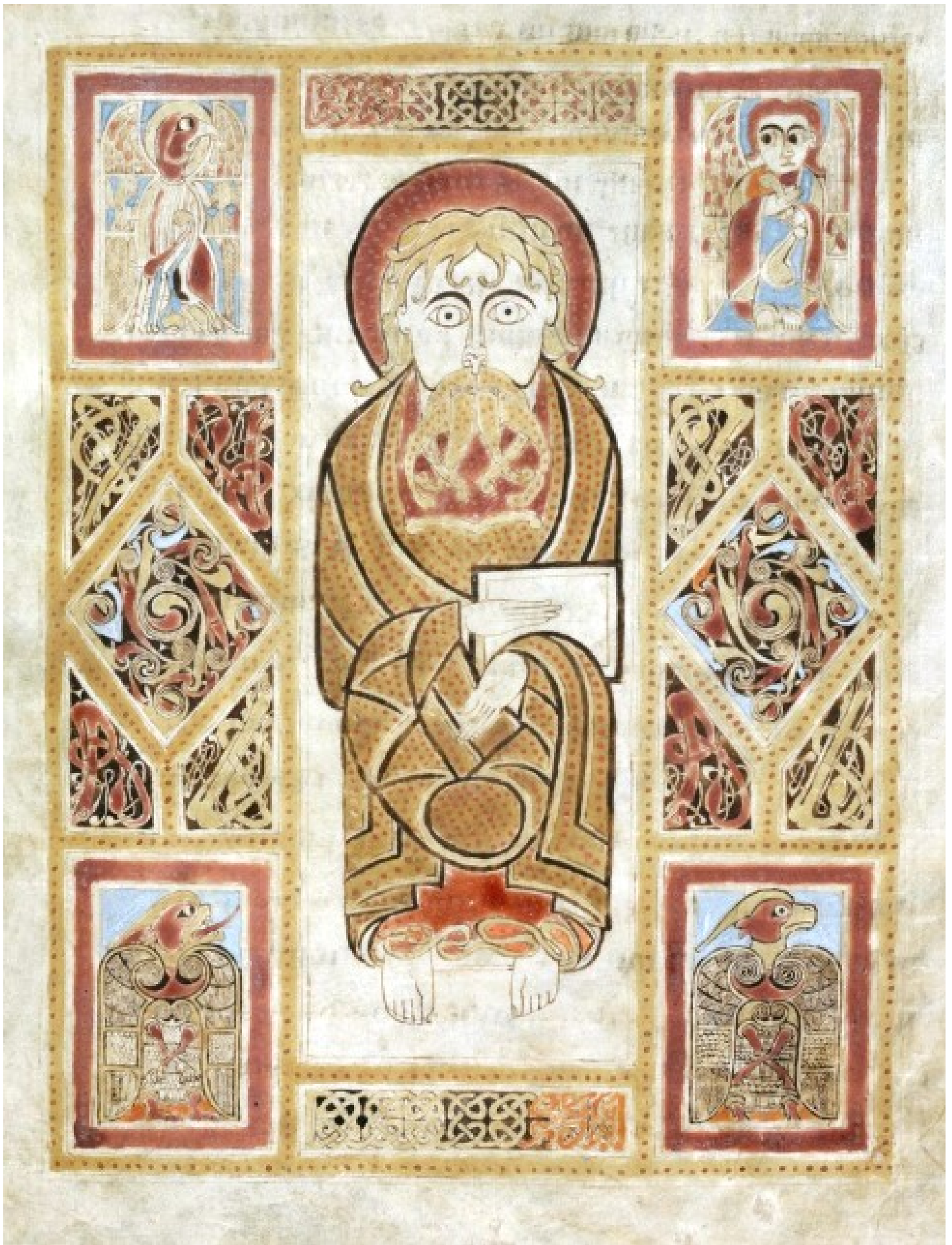

p.3 – Début de l'Évangile selon Saint Matthieu.

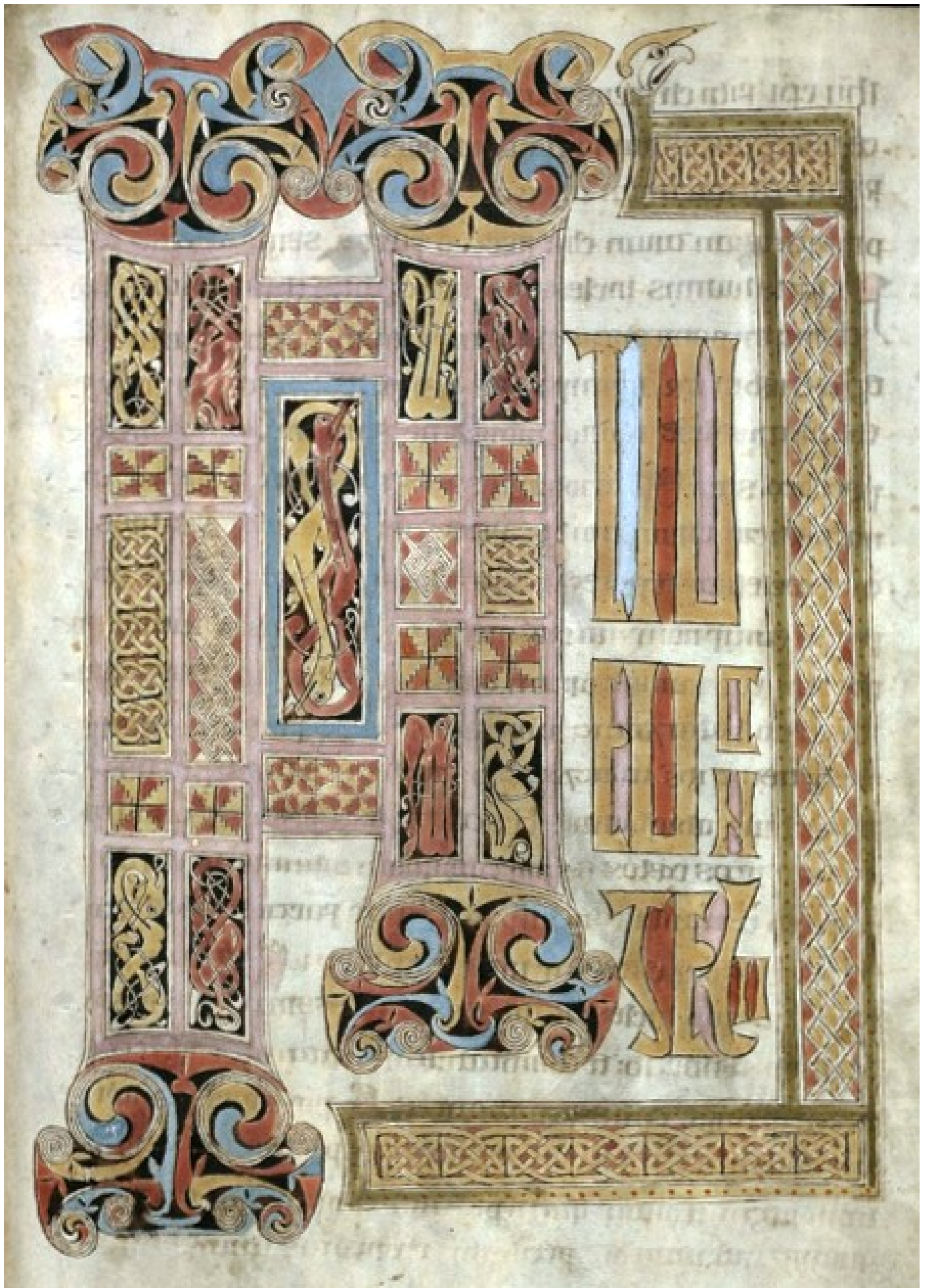

cum esse disposita mater eius maria ioseph ante-
quam conueniret. inuenta in utero habens despu^o sco
Ioseph autem cum eius cum esse. homo iustus et noluit
eam traducere sed uoluit occulte dimittere eam. **H**aec
eo cogitante ecce angelus dⁿⁱ in sompniis apparuit ei
dicens ioseph fili daniel noli timere accipere maritum
conu^o suam quod enim ⁱⁿ ex ea nascetur despu^o sco. **P**araat
^{aliter} enim filium et uocabis nomen eius ihm ipse enim saluum faciet
populum suum a peccatis eorum. **H**oc autem factum. ut ad
impleret quod dictum. ad no p^o profeta dicitur ecce misero in
utero ^{habebit} conceptit. parauit filium et uocabunt nomen eius daniel
nuel quod dicitur interpretatur nobiscum est. **A**surgens autem ioseph
a sompno fecit sicut precepit ei angelus dⁿⁱ. et accipit conu^o suam
cum et non uisus ebat eam donec peperit filium suum ^{primogenitum} conu^o suam
^{notum} et uocauit nomen eius ihm. **C**um ergo natus esset ihm in
bethlem iudee melch. herodis regis ecce magi ab oriente uenerunt
in iherosolimam dicentes tibi. qui natus. est in iudeorum uelimum
enim stellam eius in oriente. uidimus adorare eum. **U**elidit
autem herodis rex turbatus. ualde et omni iherosolima cum eo
Et congregatis omnibus ^{principes sacerdotum} pontificibus et scribis populi ^{conferentibus} interrogauit
ut ab eis tibi r^o nasceret. **E**t illi dixerunt. in bethlem iudee
sic enim scriptum. p^o p^o factum dicitur et in bethlem domus iuda.
nequaquam minima es in principibus iudee ecce ihm exeat ^{terra} per
qui regit populum m^o israhel. **T**unc herodis clam uocabit magos
et dicit ^{didicit} requerite ab eis tempus quo apparuit ei

cantatione et sanctio magno currentes nuntiare christi
 pulchri eius. **R**ede in die illis client ualde illis
 accesserunt et cernerunt pedes eius et clamauerunt
 eum. **T**unc ait illis in nomine domini recite nuntiare
 pueris meis uocant in sabileam ibi me in debuit. **Q**
 cum uiderent eum quidam de sacerdotibus uenerunt in
 ciuitatem et clamauerunt principibus et iherosolym
 omniaque facta perierunt. **R**edansit illa cum senioribus
 consilio uicibus pecuniam copiosam dederunt in
 ab clientibus clare qui uiderunt eius nocte uenerunt
 et furati sunt eam nobis dormientibus. **R**ed hoc auditis
 fuerit apud ide nos suadabimus et secunot uos facti
 emus. **A**lli uicibus pecuniam perierunt sicut sunt
 edocci et denotatum uisum isud apud iudeos usq. in
 hodie et nunc diem. **U**nde in christi uiderunt in
 sabileam in maneam ubi consistat illis in funditus
 eum ad iherosolym. **Q**uidam uicibus dubitauerunt et ualde
 ne loquatur in die illis dicens clare mihi omnia processit
 in celo et in terra. **S**unt et regne dicitur omni gentibus
 et regna eorum in nos peruenit et in die illis. **U**nde in die illis
 et ualde omnia uicibus mandauit uobis ecce ego uobis cum
 omni die illis. **U**nde in die illis. **U**nde in die illis.

p.78 – Saint Marc.

p.79 – Débir de l'Évangile selon Saint Marc.

Ihu xpi filii di sicut scriptum: messias profeta: **E**c-
ce mitto angelum meum ante faciem tuam qui praepa-
rabit tibi viam tuam ante te. **V**ox clamantis in deserto
parate viam tuam domini rectis facite semitas eius: —
Prophetia iohannis in deserto baptizans et praediicans bab-
tismum penitentiae in remissionem peccatorum. **R**e-
fugebat autem omnes iudeos et hierosolimicos uniuersos
et baptizabant eum in iordane flumine confitentes
peccata sua. **E**rat iohannis uestis pilae camelae et lo-
na pellica circa lumbos eius. et lucus et mel silues-
que cecebat et praediicabat dicens uenit post me po-
ste me cuius non sum dignus praecumbens soluere am-
nitionem calcam mentium eius. **E**t baptizauit eos aqua.
ille uero baptizabit eos spiritu sancto. **E**t factum: in
diebus uenit ihesus antiochus galilee et baptizatus
in iordane ab iohanne. **E**t factum: ascendit de aqua
et aperuit caelos et spiritum tanquam columbam descendit
et mansit in ipso. **E**t uox facta: ex caelis tu
es filius meus dilectus in te complacui. **E**t factum: spiritus
et pressit eum in deserto erat in deserto quadraginti
diebus et nocuit et temptabatur. **U**nta uero equa: eius
baptizans et angelus ministrabat ei. **E**t post: quam quadi-
suis iohannis uenit ihesus in galileam praediicans euange-
lium regni caelorum quoniam impletum: est scriptum: et ad praeparan-
dum quoniam regnum dei propinquum est et praedite euangelio: —

nuntiavit his quicum eo fuerant iherosolimis: et plerique: et illi
vehementer quieverunt: et virus est ab eis non crediderunt. **N**ost
haec iherosolimis: ex eis ambulantes: apparuit in iuda effusa
fuitque: in iudam et in edomites: et in gentes: et ceteris sed nec
illis crediderunt. **N**ouissime ita recumbentes: illi unde
apparuit ihesus et exprobrauit in incredulitatem illorum
et duritiam cordis illorum. **Q**uia hi qui viderunt eum re-
spondisse non crediderunt: nuntiavit. **R**elictus est fin-
tis in mundum uniuersum praedicare euangelium omni
creaturae. **Q**ui enim crederent et baptizatus fuerit: nihil
erat qui uero non crediderunt contempnabit. **S**ignabit eos
qui crediderunt haec sequentia in nomine meo elemosia facie-
nt: linguam loquentur: nonis suspendat tollent et simonia
pepsum quid bibent in eos non nocent sup. ignotos
manus imponent et bene habebunt. **R**elictus quidem ihesus
postquam locutus est adruptus: in caelum et pedis ad
eternum di illi uicem profecta praedicauerunt.
ubi: omni uoluntate et testimonium in iherosolimis
iherosolimis: signis: ~

finis

hic liber: ~

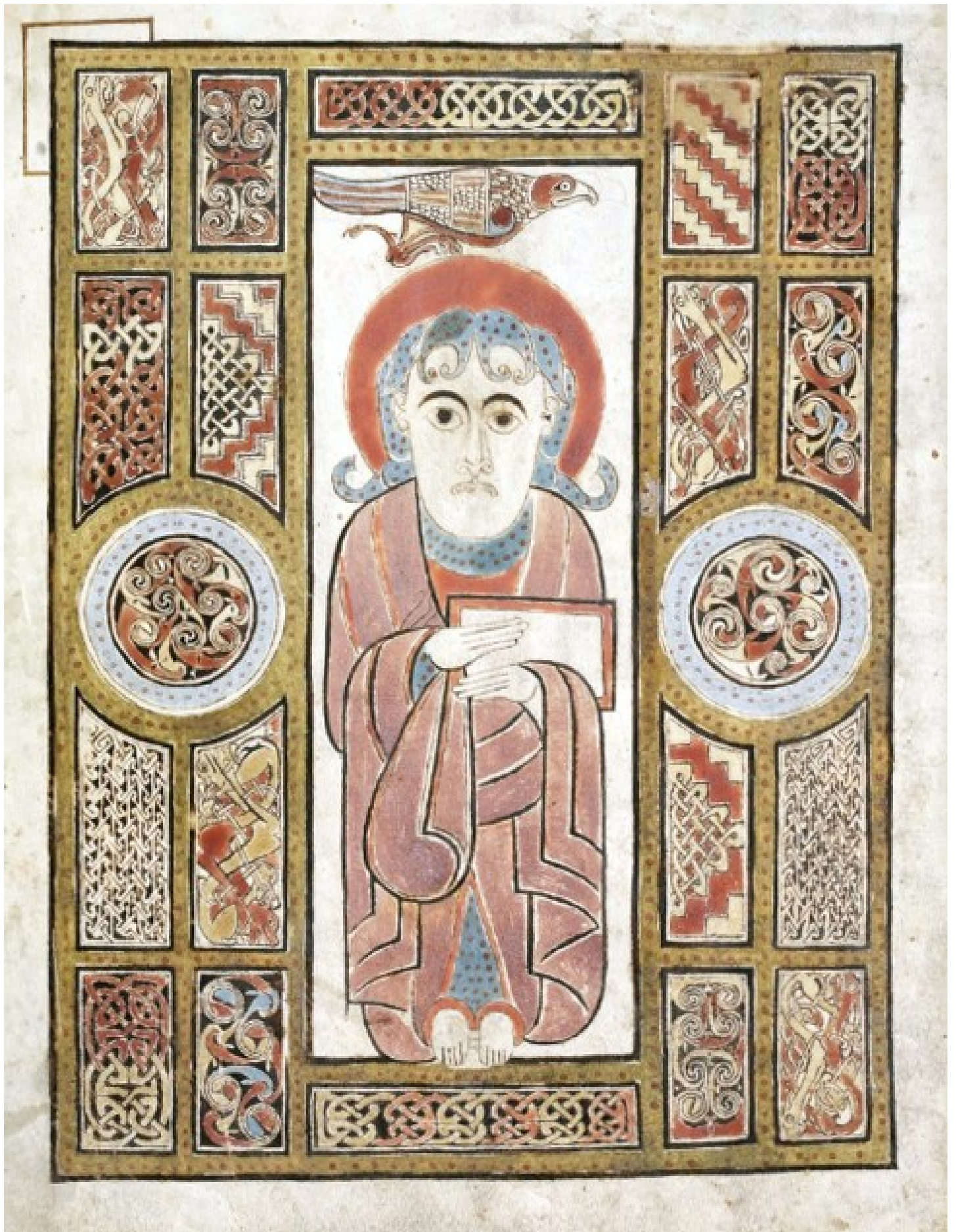
p.128 – Saint Luc.

p.129 – Début de l'Évangile selon Saint Luc.

Qui f̄ heli :	Qui f̄ heru :	Q̄ f̄ iudie	Qui fuit dī :
Qui f̄ macha :	Qui f̄ iessu :	Q̄ f̄ iacob	¶ Str plūm
Qui f̄ leui :	Q̄ f̄ heli	Q̄ f̄ issac	spū scō n̄ gr̄
Qui f̄ melchi :	Q̄ f̄ lotam :	Q̄ f̄ abra	essus : uo n̄ d
Qui f̄ iannē :	Q̄ f̄ mach	Q̄ f̄ thare	ane et agebā
Qui f̄ iostph :	Q̄ f̄ leui	Q̄ f̄ nachor	in spū inces
Q̄ f̄ machathē :	Q̄ f̄ sēnōn	Q̄ f̄ seruic	bram et die
Qui f̄ amos :	Q̄ f̄ iudā :	Q̄ f̄ iugui	b : et cēnaba
Qui f̄ nauum :	Q̄ f̄ iostph :	Q̄ f̄ palech	an uehaby
Qui f̄ heli :	Q̄ f̄ ionā :	Q̄ f̄ eba	lo et m̄ l̄ man
Qui f̄ nasse :	Q̄ f̄ heli	Q̄ f̄ sale	daunt mil
Qui f̄ macha :	Q̄ f̄ melcha	Q̄ f̄ caman	ly diebus et
Q̄ f̄ machathē :	Q̄ f̄ machu	Q̄ f̄ aquif	consumma
Qui fuit semī :	Q̄ f̄ machthā :	Q̄ f̄ sem :	tis illi essu
Qui f̄ ioseph :	Q̄ f̄ nachū :	Q̄ f̄ noe	mit chit
Qui f̄ iudā :	Q̄ f̄ eland :	Q̄ f̄ lamech	autā illi di
Qui f̄ iohanna :	Q̄ f̄ iesse	Q̄ f̄ machu	abatur s̄ i s̄ h
Qui f̄ resse :	Q̄ f̄ obath :	Qui f̄ thoc	ardī es die
Qui f̄ robabel	Q̄ f̄ boz	Q̄ f̄ iuaath	lapidi hunc
Q̄ f̄ salathē :	Q̄ f̄ palmon	Q̄ f̄ m̄ l̄ del	ut panis si
Qui fuit n̄ gr̄	Q̄ f̄ naron	Q̄ f̄ caman	ut et n̄ sp
Qui fuit melch :	Q̄ f̄ aminad	Q̄ f̄ enos	ondit ad ill
Qui f̄ addi :	Q̄ f̄ uion	Q̄ f̄ thoc	um ih̄ s̄ scr̄
Qui f̄ cossam	Q̄ f̄ estwin	Q̄ f̄ sath	iptam : q̄ n̄
Q̄ f̄ helmadā	Q̄ f̄ f̄ an̄ f̄	Q̄ f̄ udā :	pane toto

fuerunt glorificavit enim dicens uide hic homo inquit quare
 et omnes ambrosii qui simul uel thoro uel spectaculo ipe
 ut quid debant q. habent precantibus peccata sua ne
 uentebantur. **S**cribitur in omni nota huius uoluntate et mulie
 res q. secute sunt eum a bethleem in iherosolimam. **E**cce in
 nomine ioseph qui fuit electio uir bonus et iustus hic non
 sit seruat consilio statim eorum ab iherosolima ciuitate
 iherosolima quare spectabat ut ipse iherosolima. **H**ic accessit uel p
 lacum et pater corpus ihu et elphossum in uoluit in sin
 clone et possit eum in monumento exciso in quo nemo
 ququam possit fuisse. **E**chis fuit pater ioseph et sab
 batum in lucrescat subsecuta h. mulieres que cum ipso
 uenerunt et iherosolima uenerunt monumentum et quoniam
 ad modum possit erat corpus eius et uenerunt et
 pater ioseph et iherosolima et iherosolima quidam sili
 erunt secundum mandatum :- / uel in monumento
Matrem sabbat uel elphossum uenerunt
 pontifices q. pater ioseph et iherosolima et mulie
 runt lapidem in uoluitam in monumento et in
 gnescit in uenerunt corpus dni ihu. **E**fac
 tam cum mente in iherosolima essent de isto et ecce
 elphossum secutur illar mueste fultura cum tam q.
 erit et declinabit unum in iherosolima. **Q**uare ad eos q. que
 ror in uentem cum morantur in iherosolima sed in uoluita ne uoluit
 am in quare loquitur nobis cum adhuc in iherosolima est deo

p.208 – Saint Jean

p.209 – Début de l'Évangile selon Saint Jean.

hoc erat in principio apud deum. **O**mnia per ipsum
facta sunt & sine ipso factum nihil quod factum
^{et} ~~erat~~ in ipso erat & vita erat lux hominum & lux in tene-
bris lucet & tenebrae eam non comprehenderunt
Fuit homo missus a deo cum nomine erat iohannis
hic venit in testimonium ut testimonium per-
beret de lumine ut omnes crederent in illum
nomen enim erat illius sed ut testimonium perberet
de lumine. **E**rat lux vera que illuminat omnem
hominem venientem in hoc mundum in hoc mundo qu-
at & mundus per ipsum factus & mundus eum non
novit. **I**nsua propria venit & sui eum non recipit
quod quod recipiunt eum dedit eis potestatem filios
dei fieri his qui credunt in nomine eius qui non ex sangu-
ine neque ex voluntate carnis neque ex voluntate viri
sed ex deo nati sunt. **U**erbum caro factum &
habitavit in nobis & vidimus gloriam eius gloriam
quam unigenita ipse per se sustinet & ab aeterno. **I**oh-
annis testimonium perberet de ipso & dicitur dicitur
hic venit quem dicit qui post me venit cuius ante me
factus qui prior me erat. **E**t de plenitudine gratie
nos omnes accipimus sustinuit pro sustinuit quia lex
per moysen data sustinuit & servavit per ipsum christum fac-
ta. **Q**ui nemo vidit unquam nisi unigenitus si-
lius qui in sinu patris ipse emmanuavit.

pectus. militem lancea laqueus sui aperuit et continuo am-
 te sanguis et aqua et oleum resu phiduro et aquam. et
 emi et ille scit quod dicitur ut dicitur quod dicitur factum hanc.
 ut scriptura implet non committis erro. Et quoniam
 ut scriptura dicit inquam tuam prestant uidebant
Post hunc rogauit pilatum ioseph ab arimathia eo quod
 est christi ihesu occidit propter misericordiam iacobum et petrum ut
 colligeret corpus ihesu et misit pilatus. Uenit ergo et al-
 ligit corpus ihesu uoluit et in coquina quoniam uelam
 nocte primum perierit in xanana inique et aloue quilibet
 at centum. Accipit ergo corpus ihesu et ligauerit cum lin-
 tis cum arimathis: sicut mos iudeis. Sepelire. Et archi-
 lo ubi et archi: ihu hoccus et in hoc monumento
 nouam in quo nondum quod possit dicitur ubi ergo propter perierit
 cum iudaeum quod dicitur monumentum possit dicitur:

Manentem sabbati in qua magdalenae uenit ma-
 necam adhuc tenebrae essent admonu-
 mentum. Et dicitur et dicitur publicum amo-
 nam dicitur caecum ergo dicitur ad simonem
 petrum et ad alium christi quoniam amabat ihu et dicitur al-
 ligit dicitur dicitur monumentum et nescimus ab ipso dicitur illi
 dicitur ergo petrus et ille alius dicitur perierit et dicitur
 admonu mentum. Quique dicitur et duo simul et ille alius
 dicitur perierit et dicitur petrus et dicitur primum admonu
 mentum et dicitur et dicitur et dicitur possit dicitur

scis quid amo te. **C**um parce ouis meam. **A**nthonis clau
 sibi amesses iunior consabur te stambalar ubi uole
 bar cum h. schachur et ceteris manur tuar scabur te an
 sigt et eluet quoniam. **H**och est significatur quia monce
 eluissatantur et em et hoc eluissat eto requie me
Conatusur petur melio illam est quam diligebat ihs
 requie tam quia et uoluit mocha pap peccat ouis et de
 qd et ne quitnaclate. **H**oc igitur cum uelisset petur de
 ihu et ne hic in qd et etiam in peccam uolo manere donec ue
 man qd uelce tamen et que. **E**unt igitur primo ista in
 scriptura et qd in illa memoria n de et in motu et sic cum
 uolo manere donec uenio. **U**nd ad et hic et dicit quia p h
 bit de hys et scriptura huc et remanet quia in omni uis
 testimonium ei. *Sunt autem et alia uolta que fecit ihs que si scribuntur
 p singula nec ipsu arbitror mandu capere eos qui scribitur clisur libros.*

Sicut sunt dicitur et oia et hys que de. **S**ic

p.265 – Fin de l’Évangile selon Jean.

p.267 – Ascension du Christ sous le regard des Apôtres.

p.266 – La Crucifixion.